

نظریه
استعاره مفهومی
گسترش یافته

Extended Coceptual Metaphor Theory

Zoltán Kövecses
Cambridge University Press 2020

Persian translation published by
© Logos Publications 2025

نظریه
استعاره مفهومی
گسترش یافته

زولتان کوچش

ترجمه

حدائق رضائی

عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان

مهدیه عباس پور

پژوهشگر و دانش آموخته زبان شناسی

لوگوس

سرشناسه: کووچش، زولتان، ۱۹۴۶ - م.

عنوان و نام پدیدآور:

نظریه استعاره مفهومی گسترش یافته/زولتاش کوچش؛ ترجمه حدائق رضائی، مهدیه عباس پور.

مشخصات نشر: تهران، لوگوس، ۱۴۰۳

مشخصات ظاهری: ۲۹۳ ص؛ ۵/۲۱×۵/۱۴ س.م.

شابک: ۱-۳۳-۵۶۱۳-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع:

استعاره

دستور زبان شناختی

شناسه افزوده: رضایی، حدائق، ۱۳۵۴ -، مترجم

شناسه افزوده: عباس پور، مهدیه، ۱۳۵۹ -، مترجم

رده بندی کنگره: P۳۰۱/۵

رده بندی دیویی: ۴۰۱/۴۳۰۱۸

شماره کتاب شناسی ملی: ۹۶۰۵۸۶۱

نظریه استعاره مفهومی گسترش یافته

زولتان کوچش - ترجمه حدائق رضائی و مهدیه عباس پور

طراح جلد: مانی خنیاگر		ویراستار: ع. رهنما
شمارگان:	شابک:	چاپ اول:
۳۰۰	۹۷۸۶۲۲۵۶۱۳۳۳۱	۱۴۰۳

برای اطلاعات بیشتر کد فوق را اسکن کنید و به وب سایت نشر لوگوس بروید.

قیمت: ۳۹۰۰۰۰ تومان

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً یا جزئاً، به هر شکل اعم از چاپ، فتوکپی، اسکن، صوت، تصویر یا انتشار الکترونیک بدون اجازه مکتوب از نشر لوگوس ممنوع است.

ایمیل: info@irlogos.com

تماس با مرکز پخش: ۰۹۰۲ ۱۵۴ ۰۰۴۲

فروشگاه برخط لوگوس: www.irlogos.com

فهرست

۱. مقدمه مترجمان..... ۱
- پیشگفتار..... ۳
- ساختار کتاب ۵
۱. خلاصه‌ای از نظریه استعاره مفهومی «معیار» و برخی از موضوعات برجسته آن ۷
- ۱.۱. فراگیر بودن استعاره‌ها..... ۸
- ۲.۱. تعریفی فنی‌تر از استعاره‌های مفهومی ۹
- ۳.۱. نگاهش دانش بیشتر ۱۲
- ۴.۱. نگاهش‌ها از حوزه‌های عینی بر حوزه‌های انتزاعی صورت می‌گیرند ۱۴
- ۵.۱. استعاره در تفکر..... ۱۵
- ۶.۱. استعاره و ساخت واقعیت ۱۶
- ۷.۱. چندوجهی بودن استعاره‌ها ۱۷
- ۸.۱. بنیان استعاره‌های مفهومی ۱۸
- ۹.۱. استعاره‌های اولیه و استعاره‌های مرکب ۱۹
- ۱۰.۱. طرحواره‌های تصویری و استعاره‌ها..... ۱۹
- ۱۱.۱. استعاره و دستور ۲۰
- ۱۲.۱. نظریه عصب‌شناختی استعاره ۲۱
- ۱۳.۱. جهان شمولی و تنوع ۲۲
- ۱۴.۱. بافت و استعاره ۲۳
- ۱۵.۱. شبکه‌های استعاری ۲۳
- ۱۶.۱. نقد ن.ا.م. ۳۲
- ۱۷.۱. وضعیت کنونی ن.ا.م. ۳۴
- ۱۸.۱. گسترش ن.ا.م. ۳۵
۲. مفهوم انتزاعی به صورت استعاری/ مجازی و مفهوم عینی به صورت تحت‌اللفظی درک می‌شود، اما آیا مفهوم عینی به صورت استعاری/ مجازی درک می‌شود؟ ۳۹
- ۱.۲. تعیین مرزهای معنای تحت‌اللفظی ۴۱
- ۲.۲. پس معنای تحت‌اللفظی دقیقاً چیست؟ ۴۶
- ۳.۲. بو به عنوان حوزه مقصد ۵۰

- ۲.۴. نتایج ۵۵
۳. پیدایش مستقیم یا غیرمستقیم استعاره‌ها؟ ۵۷
- ۳.۱. شرح مختصری بر نظام مفهومی ۵۹
- ۳.۲. استعاره یا مجاز؟ ۶۰
- ۳.۳. موضوعات بیشتر ۷۱
- ۳.۴. نتایج ۷۸
۴. حوزه‌ها، طرحواره‌ها، قالب‌ها یا فضاهاى ذهنی؟ ۸۱
- ۴.۱. طرحواره‌های تصویری، حوزه‌ها، قالب‌ها و فضاهاى ذهنی ۸۳
- ۴.۲. استعاره و تجربه مفهومی ساختاریافته ۸۹
- ۴.۳. مثال ساختمان ۹۳
- ۴.۴. دیدگاه چندسطحی: تصویر کلی ۱۰۷
- ۴.۵. چند پیامد دیدگاه چندسطحی ۱۱۱
- ۴.۶. استعاره‌های دیداری ۱۲۶
- ۴.۷. نتایج ۱۳۹
۵. مفهومی یا بافتی؟ ۱۴۳
- ۵.۱. عناصر معناسازی ۱۴۵
- ۵.۲. انواع بافت و اقسام عوامل بافتی ۱۴۶
- ۵.۳. بافت جزئی و کلی ۱۵۳
- ۵.۴. پیاده‌سازی تأثیر بافتی بر تولید استعاره ۱۵۴
- ۵.۵. تأثیر بافتی و سطوح طرحواره‌مندی ۱۵۹
- ۵.۶. نکته‌ای دربارهٔ خلاقیت استعاری: نقش طرحواره‌مندی و بافت ۱۶۰
- ۵.۷. بافت و استعاره دیداری ۱۶۳
- ۵.۸. دو نوع استعاره دیداری ۱۶۵
- ۵.۹. نتایج ۱۷۴
۶. برون خط یا برخط؟ ۱۷۷
- ۶.۱. استفاده‌ها و کارکردهای مختلف استعاره‌ها در سطح فضاهاى ذهنی ۱۷۹
- ۶.۲. ترکیب کردن استعاره‌ها ۱۸۵
- ۶.۳. استعاره مفهومی و آمیختگی مفهومی ۲۰۱

- ۲۲۴ ۴.۶. نتایج
- ۲۲۷ ۷. شکل دیدگاه ن. م. گسترش یافته
- ۲۲۵ ۱.۷. دو مسئله اصلی ن. ا. م.
- ۲۳۱ ۲.۷. استعاره‌های بدنمند در برابر استعاره‌های گفتمانی
- ۲۳۷ ۴.۷. انواع استعاره
- ۲۴۶ ۵.۷. شکل دیدگاه چندسطحی و بافتی به ن. ا. م.
- ۲۴۹ ۶.۷. یک مدل فرایندی بسیار غیررسمی و غیرقطعی
- ۲۵۱ ۷.۷. نتایج
- ۲۵۳ ۸. به عنوان نتیجه: پاسخ به پنج سؤال
- ۱.۸. مفهوم انتزاعی به صورت استعاری/مجازی و مفهوم عینی به صورت تحت اللفظی درک می‌شود، اما آیا مفهوم عینی به صورت استعاری/مجازی درک می‌شود؟ ۲۵۴
- ۲.۸. پیدایش مستقیم یا غیرمستقیم استعاره‌ها؟ ۲۵۶
- ۳.۸. حوزه‌ها، طرحواره‌ها، قالب‌ها یا فضاهاى ذهنی؟ ۲۵۹
- ۴.۸. مفهومی یا بافتی؟ ۲۶۲
- ۵.۸. برخط یا برون خط ۲۶۴
- ۶.۸. سخن آخر ۲۶۸
- منابع و مأخذ ۲۷۹

مقدمه مترجمان

با ظهور و توسعه رویکرد شناختی در زبان‌شناسی پس از دهه هفتاد، بررسی فرایندهای مختلف شناختی و ذهنی که زیربنای درک و تولید زبان هستند مورد توجه دوچندان قرار گرفت. در این میان استعاره‌های مفهومی هم به دلیل نقش بی‌بدیلی که در مفهوم‌سازی و ارتباط زبانی دارند و هم به دلیل اینکه سهم بیشتری از مطالعات اولیه و تأثیرگذار در سنت شناختی را به خود اختصاص داده‌اند، همواره از پرتفردارترین حوزه‌های مطالعه در زبان‌شناسی شناختی در دنیا و البته در ایران بوده‌اند. چند دهه اخیر، فرصتی کافی بود تا پرتفردارترین نظریه مربوط به استعاره یعنی «نظریه استعاره مفهومی» لیکاف و جانسون (۱۹۸۰) نقاط قوت و ضعف خود را نشان دهد و بازبینی‌های مختلفی بر جنبه‌های متنوع آن صورت پذیرد. با این همه، جای تعجب دارد که عمده مطالعات استعاره در داخل ایران هنوز بر مبنای صورت‌بندی اولیه نظریه انجام می‌گیرند. یکی از دلایل این امر می‌تواند آشنایی اندک علاقه‌مندان فارسی‌زبان با تحولات در این حوزه باشد. کمک به پر کردن این خلأ یکی از اهداف مترجمان در ترجمه این کتاب بوده است. به نظر می‌رسد کتاب حاضر ضمن اینکه مروری روشن و ارزشمند از نظریه استعاره مفهومی و بررسی انتقادی نقاط قوت و ضعف آن داشته است، یک دیدگاه و چارچوب به‌روز، مبتنی بر آخرین یافته‌ها و

مطالعات در حوزه استعاره را در قالب «نظریه گسترش یافته استعاره مفهومی» به خوانندگان معرفی نماید.

در ترجمه کتاب سعی شده است که بیشترین وفاداری به متن اصلی حفظ شود. صورت بندی کلی ترجمه نیز با متن اصلی هماهنگ است. در نمونه‌هایی که ترجمه به فارسی، خللی در درک موضوع اصلی (به خصوص در تشخیص استعاره‌ها) ایجاد نمی‌کرد، صرفاً معنی فارسی نمونه‌ها ارائه شده است. در نمونه‌های دیگری که به دلیل تفاوت‌های بین دو زبان، درک استعاره‌های به کاررفته امکان‌پذیر نبود یا دشوار می‌نمود، معانی تحت‌اللفظی نیز در پانویس‌ها ارائه شده‌اند تا به تشخیص استعاره‌ها کمک نمایند. پانویس این موارد به صورت ایتالیک آورده شده‌اند.

هرجا در متن کتاب از عبارات فرهنگ بسته یا اسم مکان‌ها، اسامی فیلم‌ها و موارد نامأنوس دیگر استفاده شده است، برای کمک به خواننده ناآشنا در پانویس توضیح مختصری ذکر گردیده و با (م) مشخص شده که نشان‌دهنده توضیحات مترجمان است. به‌زعم مترجمان، در برخی از قسمت‌های کتاب، نویسنده در بیان موضوع، دچار خطاهای سهوی شده که در چنین مواردی، نظر مترجمان در پانویس‌ها ارائه شده است. در انتهای این‌گونه پانویس‌ها نیز (م) ذکر شده است. نویسنده کتاب نیز پانویس‌هایی آورده است که این دسته از پانویس‌ها با [توضیح نویسنده] مشخص شده‌اند.